

בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

1. -----
 2. -----
 3. -----
 4. -----
 5. -----, קטין
 6. -----, קטינה
 7. -----, קטין,
 8. -----, קטין
 9. -----, קטין
 10. -----, קטין
 11. האגודה לזכויות האזרח בישראל
- ע"י ב"כ עו"ד רעות שאער ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

העותרים

- נגד -

1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
2. ראש המינהל האזרחי

ע"י מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

המשיבים

תגובה בהתאם להחלטה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 4.7.2025 מתכבדים העותרים להגיש תגובתם.

רקע

1. עניינה של העתירה בחובתם של המשיבים לספק לעותרים את התנאים הבסיסיים המאפשרים קיום בכבוד, ובהם מים ומזון להם ולבעלי-החיים שבהחזקתם ואמצעי התניידות לצרכים בסיסיים.
2. המשיבים טוענים שהעתירה היא "מוקדמת" והוגשה "ללא מיצוי הליכים", ומפנים בעניין זה לפרוצדורות שעניינן שחרור טובין שנתפסו לפי תיקון מס' 93 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן: **הצו**).
3. אלא שהעתירה כלל לא הוגשה כנגד תפיסת הטובין לפי צו זה או כנגד ההחלטה לעניין שחרורם (שטרם ניתנה בעת הגשתה). לא בכדי המשיבים אינם מזכירים בתגובתם את הסעדים שהתבקשו בעתירה, ואינם מתייחסים אליהם. וייאמר כבר כעת: ההחלטה שניתנה בהתאם לצו אינה פותרת את המצוקה ההומניטרית בגינה הוגשה העתירה, ושרק מחריפה – כפי שיפורט עוד להלן.

4. בעתירה הובהר, כי הליך זה אינו בא להחליף את הליך ההשגה על תפיסת הטובין, וכי הוא מתייחס **לצורך המיידית לסיוע שיאפשר לעותרים לשרוד, וימנע עקירתם בכפייה או גרימת נזק בריאותי חמור**. אכן, אילו היו עוקבי המים וכלי הרכב מוחזרים, היה הדבר מיתר את העתירה. אולם נכון להיום ההחלטה של הגורם המוסמך לפי הצו היא להשיבם רק בכפוף, בין היתר, לכך שהעותרים ישלמו סכום העולה עשרות מונים על שווי כל רכושם באופן מיידית, ויתחייבו לחדול לעשות בציד שהוחרם שימוש על מנת להוביל מים ומזון לביתם. המשך ההליכים לעניין החלטה זו אינו נושא העתירה הנוכחית. לענייננו, הדבר החשוב הוא שהחלטה זו אינה פותרת, ודאי לא באופן מיידית, את המצוקה של העותרים, הדורשת התייחסות מהמשיבים כשלעצמה, ומשכך אינה מיתרת את העתירה.

5. אין חולק (ומאחר שהמשיבים התעלמו מהסעדים שהתבקשו בעתירה, הם גם לא טענו אחרת), שלעניין הסעדים שהתבקשו העתירה אינה מוקדמת, ומיצוי ההליכים בעניינה נעשה באופן מספק ומלא.

6. העתירה עוסקת בחובתם של המשיבים לאפשר לעותרים, תושבים מוגנים בשטח בשליטה ישראלית מלאה, תנאי קיום בסיסיים. לאחר שכלי הרכב ועוקבי המים הוחרמו, נותרו העותרים ללא גישה למים, למזון ולשירותים חיוניים. חובתם של המשיבים לאפשר לעותרים גישה לאלו היא חובה עצמאית, שאינה תלויה מבחינה נורמטיבית בהליכים לפי הצו. כך, למשל, גם אם ההחרמה של הציד היתה חוקית למהדרין, ובעל-הסמכות לפי הצו היה עומד עליה – חובת המשיבים לאפשר תנאי קיום בסיסיים היתה ממשיכה לעמוד. כך גם אם המשיבים היו נותרים ללא תנאי קיום בסיסיים לא בשל פעולה מכוונת של הרשויות אלא בשל אסון טבע. אולם, כאשר המצב הוא תוצאה של פעולה מכוונת של הרשויות, הדברים הם מקל וחומר.

7. **בימים שחלפו, מצוקתם של העותרים גדלה והולכת, והם משוועים לסיוע. השגת מים ומזון מכלים את כל זמנם ומשאביהם הדלים מאוד**. העותרת 2 בת השישים ושבע חשה ברע מספר פעמים במהלך הימים שחלפו מאז האסון שהונחת על בני המשפחה, היא הובאה על ידי מתנדבים למרפאה בעין אל בדיא לאחר שהתייבשה וקיבלה טיפול רפואי.

8. העותרים פנו לבית המשפט הנכבד כמוצא יחיד ואחרון למשבר הומניטרי חמור ובהול שיצרו המשיבים ביועדן, בהעדר כל חלופה למענה במסגרת הזמנים הרלוונטית. זה היה המצב ביום הגשת העתירה וזהו המצב גם כיום.

לעניין טענת אי מיצוי הליכים

9. טענת המשיבים היא שהיה על העותרים למצות את ההליכים לפי הצו, ואין בפייהם כל טענה שלא נעשה מיצוי הליכים לעניין חובת המשיבים לדאוג לעותרים לתנאי קיום בסיסיים כל עוד עוקבי המים וכלי הרכב מוחרמים. המשיבים משימים עצמם כאילו לא זה הסעד שהתבקש בעתירה, ומתעלמים ממנו לחלוטין. וממילא, ביחס לסעד ההומניטרי הדחוף, נעשה מיצוי הליכים כדין, ומשך הזמן מהפניה להגשת העתירה נגזר מדחיפות המקרה.

10. זאת ועוד – הדברים לא נפלו על המשיבים כרעם ביום בהיר, ויש לראותם גם בהקשרם הרחב.

11. **החרמת הציוד החיוני של העותרים, שבגינה הוגשה העתירה, היא צעד אחרון בשרשרת ארוכה של פעולות והחלטות, שבגינן העותרים שבו ופנו למשיבים, וכולן צורפו לכתב העתירה: מניעת גישה למים; מניעת גישה לאדמות מרעה לרבות אדמות פרטיות; אכיפה מפלה מוטתה ואלימה שהופנתה כלפי העותרים להבדיל משכניהם הישראלים, תושבי מאחזים בלתי חוקיים. עוד נערכו פניות באשר למניעת הגנה פיזית על העותרים מפני פלישות ותקיפות אלימות, ועוד.**

12. **פניות אלה לא נענו בחלקן, והאחרות נדחו על הסף. המשיבים סירבו לסייע לעותרים ואף החרפו את מצוקתם, עד שיקומו ויעזבו "מרצונם". במכת מחץ אחרונה, המשיבים החליטו למנוע הובלת מים ומזון מהכפרים הפלסטינים השכנים והותירו את העותרים ללא אמצעי קיום וללא גישה לאמצעים אלה.**

13. **אם כן, העותרים מיצו הליכים באריכות וביסודיות משך תקופה ארוכה אל מול המשיבים בשאלת זכות הגישה למים ולמזון ולמכלול שעניינו יצירת תנאי חיים כופים שאינם מאפשרים קיום, לעותרים ולבעלי החיים שברשותם.**

14. **המהלך האחרון – שכפה על העותרים ועל בעלי החיים מצוקה ומשבר – נעשה בחטף לפנות בוקר, ללא כל התרעה מראש. לא היה בידי העותרים לצפותו או להיערך אליו. ובכל זאת, הם מיהרו לפנות למשיבים בדרישה לספק להם את צרכיהם המידיים. הם שבו ופנו טלפונית ובהודעות לגורמים צבאיים שונים, אך פניותיהם נדחו.**

15. **מסגרת הזמן שעותר נדרש להמתין למענה הרשות בגדר מיצוי הליכים תלויה בנסיבות העניין, בנסיבות החיים ובשכל הישר. קיצור תקופת ההמתנה המקובלת מוצדק ונדרש בנסיבות המחייבות התערבות מיידית, מניעת עוול או תוצאה בלתי חוקית ובלתי הפיכה, שממילא תייתר את ההליך (דפנה ברק ארז משפט מינהלי דיוני 348 (2017)).**

16. **חריגה כזו מתקופת ההמתנה המקובלת למענה הרשויות מוכרת בפסיקה ואינה בגדר חידוש:**

"הכלל של מיצוי ההליכים, המצריך פנייה קודמת אל הרשויות וקבלת תגובתן, אינו אלא ענין שבשיקול דעת. ענין הוא לסדרי דין תקינים שבנסיבות רגילות... אכן, לא מן הנמנע הוא, שכאשר מתעוררת שאלה בעלת חשיבות כללית, והעותר מצליח להראות שענינו אינו סובל דיחוי, כך שפנייה מוקדמת עשויה להכשיל את כל ההליך, יאות בית משפט זה להיזדקק לעתירה שהוגשה לו." (בג"ץ 2285/95 מנוף נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה תל אביב (12.4.1995)).

וראו עוד: בג"ץ 50338-11-25 קצראוי נ' השר לביטחון לאומי (25.11.2025); בג"ץ 3056/24 עמותת פורום וועדי ההורים היישובים והנהגת ההורים הארצית למערכת החינוך בישראל נ' שר החינוך, פסקה 2 (11.4.2024); בג"ץ 267/21 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר, פסקה 5 (24.1.2021).

17. **נהוג שלא לעמוד על הדרישה להמתנת פרק זמן ממושך למענה הרשות בכל הנוגע להפגנות העתידות להתקיים בעתיד הקרוב, שכן ההמתנה הממושכת תייתר את ההליך אם מועד קיום ההפגנה יחלוף לפני שהעתירה תדון. לשם כך בית המשפט הנכבד ניאות אף לקיים דיונים בהולים וליתן צווים נחוצים (ראו,**

למשל: בג"ץ 78622-03-26 **גרינברג נ' מפכ"ל משטרת ישראל** (החלטות מיום 3.4.2026 ומיום 4.4.2026).
 כך עוד, בית המשפט הנכבד מצא לנכון לדון בדחיפות ואף ללא דרישה למיצוי הליכים ממושך, אף בזכותם של אוהדים להיכנס בלבוש מסוים למגרש כדורגל, וליתן סעד זמני לעניין זה טרם קיום המשחק (בג"ץ 49063-12-25 **ירון נ' משטרת ישראל** (החלטה מיום 18.12.2025 ופסק דין מיום 14.5.2026)).

18. **מקל וחומר בענייננו, שהדחיפות העולה מנסיבותיו עולה כדי דיני נפשות, ברורה על פני הדברים ואף אינה מוכחשת במסגרת התגובה המקדמית לעתירה.** המתנה נוספת צפויה להפוך את נושא העתירה ואת הסעדים שהתבקשו בה לתיאורטיים ובלתי רלוונטיים מבחינה מעשית, משום שהעותרים ממילא לא יוכלו לשרוד במקום מושבם.

19. העותרים סבורים, כי הזכות לקיום בכבוד ולכבוד האדם, כמו גם זכותם שהמשיבים לא יכפו עליהם עקירה בלתי חוקית על ידי מניעת צרכי קיום, אינן נופלות במעמדן ובמשקלן מהזכות לחירות המחאה ולחופש הביטוי. בני אדם הנדחקים למצוקה קיומית הכרוכה במניעת גישה למזון ומים ולשירותים חיוניים, או הנעקרים בכפייה מביתם באמצעים עקיפים, זכאים אף הם לסעד, ולמצער – לקיום דיון דחוף בעניינם.

לא עומד לרשות העותרים סעד חלופי

20. אין בנמצא סעד חלופי לזה המבוקש בעתירה. למעשה, אין ערכאה זולת בית משפט נכבד זה שבסמכותה לדון ולפסוק בשאלת חובת המשיבים, מכוח המשפט הבינלאומי ההומניטרי ומכוח המשפט המינהלי, לספק סיוע או תשתית לסיוע כאשר תושבים מוגנים וביניהם קשישים, בעלי מוגבלות וילדים, המצויים בשטח שבשליטת ישראל, נותרים ללא גישה למים, מזון ורפואה.

21. במסגרת התגובה המקדמית התייחסו המשיבים להליכי ההשגה על תפיסת רכושם של העותרים (להלן: **הליכי ההשגה**), אלא שהליכי ההשגה לא נועדו לענות על צרכים הומניטריים מידיים. העתירה אינה עוסקת בהליכים אלה או בתוצאתם, אלא בעצם החובה לסייע לעותרים אל מול מצוקה הומניטרית חריפה עמה הם מתמודדים בימים אלה, ועד לשינוי במצב הדברים העובדתי.

22. נפסק, כי קיומו של סעד חלופי "על הנייר" לא ישמש בהכרח עילה לדחיית עתירה "**באותם מקרים שבהם הסעד החלופי אינו יעיל**, במקרים שבהם הנסיבות מחייבות התערבות מיידית של בית משפט זה כדי למנוע עוול, או כאשר משיקולי צדק כלליים, מתחייבת התערבותו של בית משפט זה" (בג"ץ 1161/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל**, פ"ד נט(2), 481, 581 (2005); וראו גם בג"ץ 7/83 **ביאריס נ' בית הדין הרבני חיפה**, פ"ד לח(1) 673 (1984)).

23. בעתירה ציינו העותרים במפורש, כי עתירה זו אינה חלופה להליך במסגרתו יוכלו לפעול ולבקש השבת הציוד שנתפס מידיהם. הובהר, כי הליך השגה עלול להיכשל או להתמשך, וכי אף לא ניתן להעלות במסגרתו דרישה מקבילה לסיוע הומניטרי. אם כן, ההליך המינהלי להשבת רכוש העותרים לידיהם אינו מייתר את ההכרעה בשאלת החובה לספק ולאפשר מענה הומניטרי בנסיבות ענייננו.

24. ההחלטה שצורפה לתגובתם המקדמית של המשיבים מיום 3.6.2026 – הנושאת את תאריך הגשת התגובה – לא שינתה במאום את מצב הדברים שעמד על כנו בעת הגשת העתירה. ההחלטה קובעת תנאי השבה

שהעותרים ממילא אינם יכולים לעמוד בהם, ובין היתר כי ישלמו סכום העולה עשרות מונים על שווי כל רכושם באופן מיידי, וכי יתחייבו לחדול לעשות בצידו שהוחרם שימוש על מנת להוביל מים ומזון לביתם.

25. העותרים עדיין אינם יכולים להגיע לרכושם שהוחרם ולא יוכלו לעשות כן בעתיד הנראה לעין. בין אם יעלה בידם לשנות את התנאים הקבועים בהחלטה או לאו, הרי שבתקופת הביניים הם נותרים ללא כל מזון וללא תרופה למצוקתם המידית, היומיומית.

26. גם תנאי החיים עמם מתמודדים העותרים מאז בוצעה החרמת הרכוש לא השתנו במאום, ואך החמירו: היעדר מי שתייה לאנשים ולצאן, היעדר אספקה יציבה של מזון לאנשים ולצאן, אי יכולת לדאוג לצרכים בסיסיים, ואי יכולת להתנייד לצרכים דחופים דוגמת קבלת שירותים רפואיים.

27. הזכות לקיום בכבוד, המתבטאת בגישה למים, למזון ולרפואה עומדת גם למי שאין בידיו אמצעים חומריים, ואף למי שחטאו או הסתבכו בחובות (בג"ץ 1105/06 קו לעובד נ' שר הרווחה (22.06.2014); בג"ץ 4634/04 רופאים לזכויות אדם נ' השר לבטחון פנים (12.02.2007); רע"א 98/4905 גמזו נ' ישעיהו (19.03.2001)). יתר על כן, המשיבים מחויבים לאפשר לתושבים המוגנים בשטח הכבוש אפשרות למילוי צרכיהם החיוניים וההומניטריים מכוח המשפט הבינלאומי המינהגי. כאשר הגישה לאלה נחסמת או נמנעת, בין אם על ידי המשיבים עצמם או גורם אחר, עליהם לפעול לספק את הנדרש בעצמם או בידי צדדים שלישיים. הדבר נכון ביתר שאת, כשמדובר בקטינים, בקשישים ובחסרי ישע.

28. אם כן, על הפרק היתה ונותרה שאלת חובת המפקד הצבאי שלא להותיר מוגנים דוגמת העותרים ללא גישה למים ואמצעי קיום חיוניים. הא ותו לא. כל זמן שהעותרים נעדרים אמצעי קיום כאמור שאלה זו דורשת הכרעה מעשית מיידי, וכך מתבקש בית המשפט לדון בה, לפני שמצב הדברים בשטח יכריע את העותרים, ותיכפה עליהם עקירה כתוצאה מפעילות המשיבים.

29. לא מדובר בעניין יוצא דופן. בית משפט נכבד זה דן לפני מספר שנים בהליכים שעסקו בניתוק תשתיות חשמל ומים על ידי הוועדה המקומית לתכנון ולבניה בפתח תקווה. ביום אחד חתם יו"ר הוועדה, ראש עיריית פתח תקווה, על 166 הוראות לניתוק התשתיות בדירות במרכז העיר – ברובן ככולן התגוררו מבקשי מקלט – בתואנה שהללו פוצלו בניגוד לדיני התכנון והבניה. סמוך לאחר מכן פעלה העירייה לניתוק התשתיות. הרשויות טענו, כי מי שחפץ בכך יכול לפנות להליך ערר בפני ועדת הערר המחוזית. המדובר היה בסעד שאין לו כל אפקטיביות מיידי עבור מבקשי המקלט – בהם קשישים, נשים, ילדים ותינוקות – והתוצאה, לו נאלצו לנקוט בהליכים פרטניים, היתה גירושם דה פקטו מהעיר.

30. חרף הטענה לקיומו של סעד חלופי, בית המשפט הנכבד קיים שלושה דיונים – בבקשת רשות ערעור ובהמשך בערעור. הללו הובילו לכך שהתשתיות חוברו, ובסופו של ההליך הובהר, כי ניתוק תשתיות ייעשה רק במקרים שבהם תינתן חוות דעת מקצועית לפיה מצב התשתית מהווה סיכון לחיי אדם. בית המשפט הנכבד הבטיח, אם כן, שמבקשי המקלט לא יוותרו ללא תשתיות חיוניות, ושדיני התכנון והבניה, וההליכים המינהליים מכוחם, לא ינוצלו לרעה על מנת לגרש את מבקשי המקלט מעירם בטרם ישמע קולם (ראו: בר"ם 3405/17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקווה, הוועדה המקומית לתכנון ולבניה (15.5.2017); עע"ם 8379/17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקווה, הוועדה המקומית לתכנון ולבניה (21.1.2019)).

בית המשפט הנכבד יתבקש לקבוע עתירה זו לשמיעה בדחיפות.

8 ביוני 2026

רעות שאער, עו"ד

ב"כ העותרים

תצהיר

אני הח"מ אחמד אבו מחסן ת"ז 853848323, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזה בכתב כדלקמן:

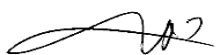
1. אני עושה תצהיר זה בתמיכה לתגובה בהליך בג"ץ 81968 אבו מחסן נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית.
2. העובדות הנזכרות בתגובה הנוגעות לי ולמשפחתי הן אמת. מאז החרמת עוקבי המים, הרכב שלנו והטרקטור שבו נעזרנו כדי להוביל מים ומזון לבעלי החיים, אנחנו בקושי מצליחים לשרוד. גם זאת, רק בעזרתם של שכנים ומתנדבים.
3. עד לא מזמן הצלחנו בקשי להסתדר. באו ולקחו את המעט שהיה לנו. יש לי הורים קשישים וילדים קטנים בני שלוש עד חמש עשרה. אם הילד חולה בלילה, אי אפשר לנסוע למרפאה. אחרי שלקחו לנו את המים אמא שלי הרגישה לא טוב. גם החום וגם היובש וגם המחסור במים גרמו לכך שהיא התמוטטה. מתנדבים לקחו אותה למרפאה בעין אל ביד'א והרופאים החזיקו אותה שם במזגן וטיפלו בה.
4. היום אני לא יודע אם יספיקו לי המים, אני לא יודע מאיפה אשיג אוכל לבעלי החיים מחר. אני לא יכול להתפרנס ולא יכול להגיע לשדות שבבעלותי ולקצור את החיטה. אנחנו חיים מנדבות ובזכות נדבות ועזרה של פעילים ואנשים אחרים. כל יום אני מחפש מי יעזור לי היום. כל יום אני צריך להתחיל לחשוב מה אעשה כדי להאכיל ולתת מים ואוכל לעדר ולילדים שלי.
5. זה סבל קשה ביותר וחוסר אונים מוחלט. אני לא ישן בלילה. הילדים שלי מפחדים ודואגים. לא אנושי לחיות ככה.
6. זה שמי, זו חתימתי, ותוכן תצהירי אמת.

8.6.2026

אישור

אני הח"מ, עו"ד רעות שאער, מ"ר 87831, מאשרת בזה כי ביום 8.6.2026, הופיע בפני באמצעות היועדות חזותית מקוונת מר אחמד אבו מחסן נושא תעודת זהות 853848323. ההופעה לפני בוצעה באמצעות היועדות חזותית, כאשר המצהיר מופיע לפני על גבי הצג עת הצהרתו מושא האיומות, ומסכים לתיעוד החזותי ולעשיית השימוש בו. לאחר שהוזהרתי כי עליו להצהיר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר את נכונות הצהרתו אשר הוצגה במלואה במסגרת ההיועדות החזותית וחתם עליה בפני.

רעות שאער, עו"ד, מ"ר 87831

8.6.2026